

PARNASAS

I

Atleidimo Dienos išvakarėse (Jom - Kipur) atvažiavau į didelį miestą. Namu grįžti švenčių nesuspėjau: — tarnyba. Bet verstis reikais tokią dieną, kai visų gyvių sielos virpa ir krūpčioja, kai kiekvienas tikis žydas, drebedamas, stoja prieš Aukščiausiojo Teisėjo sostą ir meldžia nuodėmes atleisti, kai danguje svarstomi kiekvieno gyvio veiksmai ir daromas bešališkas sprendimas, — tokią dieną verstis reikais niekas manęs neprivers! Sustojau viešbuty, nuėjau į pirtį, vėliau pasilsėjau, pavalgiau ir, tuo būdu pasiruošęs stovėti ir ilgai gavėti, atvykau į sinagogą.

Sinagoga visuomet man sukelia maldingą nuotaiką, bet šį vakarą parengimo iškilmingumas, šimtai vaškinių žvakių, išblyškę, suvilginti ašaromis veidai, dažni atodūsiai, beviltiškai liūdnos giesmės, — visa tai nenoroms kėlė mano širdyje atgailos jausmą, ir aš tikrai jaučiaus esąs „molis Tverėjo rankose“.

Bet maldos metu įvykis, kuris iš karto atkreipė mano dėmesį, išsklaidė atgailingą nuotaiką ir sužadino mano nuolatinį smalsumą. Aš negalėjau nurimti iki sužinojau visas nuotykių smulkmenas.

Jis yra glaudžiai susijęs su tenyškėiu kafešantanu „Parnasas“, kurį aš esu pasiryžęs aprašyti. Tedovanoja man dievobaimingas skaitytojas mano nuodėmę, kad aš Visuotinio nuodėmių Atleidimo dieną, šventą maldos ir gavėnios dieną galvojau apie tokius Dievui priešingus, velniškus dalykus, kaip kafešantanai ir dainininkės. Ne mums spręsti apie tai, kas nuodėmingas, ne mums kalbėti apie kritusius, ne mums žinoti, kas teišus, kas — kaltas? Teteisia juos Tikras Teisėjas.

II.

Visuotinio nuodėmių atleidimo išvakarėse „Parnasas“, žėrėdamas įvairiaspalvių lempų ir lempučių ugnimis, buvo puikiai papuoštas ir dekoruotas. Griežia muzika. Aitdengta scena buvo pasiruošusi parodyti pasauliui visą savo turtinumą, stebuklus ir šposus: nuostabios, lengvos, kaip voratinklis, gazinės suknelės, jūra briliantų, tualetai, nuogi kūnai ir kojos,

kojos be skaičiaus!... žmonės knibžda, mėtosi šen ir ten mažame žemės sklypelyje, vadinamame „sodas“, kadangi ten įsmėgti į smėlį keli sunykę medeliai, vos išgyvenę trumpą vasarą. Viskas čia melas, viskas čia netikra. Sodas — ne sodas, medžiai — ne medžiai, briliantai — ne tikri, linksmybė veidmaininga, viskas dirbtina. Vien tik akimis dumti.

Nors visi tai žino, visi jaučia, visi tik ateina čia kas diena, aikvoja pinigus. Sėdi ir klauso. Žiovauja, bet sėdi.... Muzika girgžda ir širdyje girgžda.... Bet lyg verčiami sėdi ir klauso iki galo. Ačiū Dievui, muzika nutilo, pasigirdo skambutis, publika užima vietas. Pasikelia uždanga. Kažkas iššoka nuogas pusiau moters pavidalo. Vaiko balsu užspiegė dainelę. Ir jūs nesuprasite, ar ji dainuoja, ar bara tarnaitę už blogai iškeptas bulves... Nors publika jaučia, jog kupletai kvaili ir dainavimas niekam tikęs, vis dėlto jai ploja ir du, trys balbesai iš mandagumo šaukia „bis“. Dainininkė neverčia ilgai prašyti, pradeda naują dainelę, blogesnę už pirmąją. Publika žiovauja, bet šūkauja „bravo“.

— Džiui, bėk sužinok ar atvyko Draga Mariška? — tarė raudonanosis, storas vokietis, — blizgančiu cilindru, sodo laikytojas.

— Aš ką tik grįžau iš ten. Jos dar nėra! — atsako Džiui, jaunas kumpanosis žmogus, raudonu kaklaryšiu bei skusta barzda.

— Kas daryti, jei Draga Mariška neateis. Čia susirinko kaip tik nebloga draugija, turtingi jaunuoliai, galima būtų uždirbti... Kur ji dingo?

— Feri-Fiči-Fučī irgi neatėjo! — pastebi Džiui. — Velnias žino, kur jos dingo? Gal į jų namus nubėgti?

— Nubėk, nubėk, brangusis, pristatyk jas čia, kad ir už kasų tektų traukti! — sako „raudonosis“. Iš viso matyti, kad raudonosis labai nuliūdes.

Scenoje pasirodė kažkoks gailiesio vertas subjektas, apsvirtė keletą kartų ore, pakraipė veidą. Publika — patenkinta: pradėjo jam ploti prieš baigiant pradėtą numerį.

Raudonosį kankina sielvartas.

— Džiui! Kur Džiui? Nėra Džiui! Nėra Dragos Mariškos! Nei Feri-Fiči-Fučī! Nieko nebėra.

Murma raudonosis ir, lyg apsvaigęs, mėtosi po Parnasą.

Scenoje pasirodė žydas, t. y. vaidinąs žydą. Prisiklijavęs papurusią barzdą ir ilgus peisus — pamėgdžioja žydą. Ši barzda ir peisai, smaili „jermulka“, ilgas marginis, baltos kojinės ir šliurės sukelia publikai tokį pasigėrėjimą, kuris sunku ir aprašyti. Iš publikos kažkas suriko „Jankel“, į tai žydas nuo scenos atsakė „Chaim-Strulik Kugelis — vus?“ Publikoje juokas, džiaugiasi, išgirdę — tokį sąmojį. O kada „žy-

Šolom-Aleichem.

das“, ištraukęs iš užpakalinės kišenės tabokinę ir pasiėmęs tabako žiupsnelį pradeda geroką pusvalandį čiaudyti, tai riksmas „bis! bravo!“ tęsiasi be galo. Žydas labai meilus, nusilenkia ir vėl pradeda dainuoti malonią dainelę, kurios garsai glamonėja širdį. Papurtęs galvą, barzdą ir peisus, šoka ir pliaukšteri pirštais:

„Gendel Fendel Mendelson,
„Fuitel Traitel Mandelštam,
„šnejir Drejir Meriber,
„šmerko Berko Kulišer!“

Publika labai patenkinta. Vieni šaukia „bravo“, kiti — „bis“. Vienas net užšokęs ant kedės suriko „Urra“. Žodžiu — audrus džiaugsmas!

Bet „raudonnosiui“ to maža. Jis vaikščioja nuliūdes. Pyksta, žnaibo nejučiomis tarnus, siunčia juos ieškoti Dragos Mariškos.

— Kur jie visi? Lyg žemė juos būtų prarijusi? Nejaugi jie visi trys yra *ten*?

„Parnaso“ laikytojas, palikęs vieną tarną prie durų, pasišaukęs vežiką, įsako vežti jį į „Žydišką...“

III.

Kas tokia Draga Mariška? Kodėl „raudonosis“ taip nekantriai laukia jos?

Draga Mariška yra mylimiausia „Parnaso“ dainininkė. Kilusi iš Budapešto. Vengrų melo-

dijas ir čigonų romansus taip saldžiai dainuoja, jog visi lieka sužavėti. Jos dainos, kurių žodžių publika beveik nesupranta, yra pilnos sielos ir skausmo. Jos giliai įsiskverbia į klausytojų širdis, žadina ypatingų jausmų, kelia gūdžių minčių, kartais krūtinėj atodūsi, kartais ašarą akyse. Kame jos dainos galia? Maloniame, švelniame balse, laisvai iš lūpų sklindančiame skambume žodžių, kuriems ji suteikia ypatingo malonumo, savotišku jų tarimu? Gražiose, juodose, giliose, susimąščiusiose akyse? Gyvoje blizgančiai - baltoje veido spalvoje? Ar visa tai kartu daro tokį gilų įspūdį? Sunku suprasti. Viena tik galima pasakyti, kad vos Draga Mariška pasirodo scenoje, riksmas ir triukšmas tuoj nutyla. Visi nutyla, lyg netyčiom pagauti pagarbos jausmo. Jaučiama, kad scenoje — žmogus, turįs širdį, sielą! Kai Draga Mariška pradeda dainuoti, publika apmiršta. Ir visi norėtų, kad daina tęstųsi, tęstųsi be galo...

Žydai mėgsta klausyti Dragos Mariškos dėl to, kad jos dainavime daug „sielos“, kvepia žydišku liūdesiu.... Jos dainavime jie girdi sužeistos krūtinės ir nuskriaustos sielos verksmą. Gailesio jausmas slėgia širdį, ir paskui ne taip lengva pamiršti jos šviesųjį veidelį, galias, juodas, susimąščiusias akis, keistus dainos žodžius ir maloniai skambantį balsą. Aišku, kad dėl Dragos Mariškos atsiranda daug, daug mėgėjų, pasiruošusių eikvoti pinigus. O „raudonanosis“

tuo labai patenkintas. Kitos dainininkės ir šokėjos jai pavydi ir, kad galėtų, vandens šaukšte ją paskandintų. O, kad jos sužinotų, kur buvo šią naktį Draga Mariška! Jos atiduotų už tai visus savo dirbtinius briliantus! Jos praneštų apie tai, kam reikia, ir atsilygintų su ja už visus pavydo metus...

Kur tačiau buvo Draga Mariška?
Sinagogoje....

IV.

Ten mažame Galicijos miestely, kur ji yra gimusi, vadino ją Dveira - Mira. Buvo dora žydų mergaitė; augo pas dievobaimingus turtingus tėvus. Bet laimė nuo jų nusigrįžo, jie nustojo savo turto, pavargo ir persikėlė į Budapeštą. Ten jie pirmiausia atidarė tabako krautuvėlę, o vėliau — žydų restoraną. Bet likimas juos nuolat persekiojo. Seniau kitaip buvo dideliuose miestuose. Pradėjo verstis kitu budu: atsisakė nuo savo tikybinio fanatizmo, pakeitė savo vardus vengriškais, namuose suskambėjo vengrų kalba, pakvipo naujas vėjas. Tėvas, nepakėles tokių permainų, mirė žydų ligoninėje. Šeima išsisklaidė. Vyresnysis sūnus išėjo kažkur su klajojančiais muzikantais. Antrasis iškeliavo ieškoti laimės, kuone į Braziliją ir dingo, lyg vandeny būtų nuskendęs. Vyresnioji duktė ištekėjo už sinagogos giedotojo, jaunesnioji stojo

dirbti į kojinių fabriką. Draga Mariška, pasilikusi viena su motina, padėdavo jai restorane, patarnaudavo svečiams, patiekdavo į stalą, nuo jo ir nuimdavo.

Pietaują restorane svečiai, norėdavo, kad jiems padavinėtų pietus graži žydinti Draga Mariška; sakydavo jai komplimentų; kiti nesitenkino tuo ir būdavo įkyrūs: paprastai, kaip vyrai, matydami prieš save pribrendusį gražų vaisių ir kenčią baimindamiesi, kad jis persirps...

Tarp nuolatinių restorano lankytojų nebuvo galima nepastebėti vieno jauno turtingo žmogaus. Jis buvo kilęs iš Vienos, pavarde Fajeršpajeris. Jaunas žmogus, išblyškusiu, gražiu veidu, ilgu, plonu kaklu, truputį dusliu balsu, geromis, truputį trumparegėmis akimis. Kas du, trys mėnesiai atvykdavo jis su savo tėvo fabrikos dirbiniais. Jis kiekvieną sykį praleisdavo Budapešte keletą dienų ir pietaudavo žydu restorane. Draga Mariška taip jam patiko, kad vieną kartą, po pietų jie be ypatingų pasiruošimų — tik jo plonas kaklas truputį paraudo — paprašė jos rankos. Draga Mariška, visai nelaukusi tokio pasiūlymo, atsakė, kad jai pirma reikia pasikalbėti su motina. Motina labai nudžiugo ir pasiūlymas buvo priimtas. Visa šeima džiaugėsi. Vyresnioji sesuo pribėgusi su vyru puolė Dragai ant kaklo, tikėdamiesi, kad dabar jau baigsis jų kančios. Jos vyrui nebereikės

dainuti chore už nelaimingus 15 kronų mėnesiui. Seseriai nereikės dirbti septyniolika valandų per dieną fabrikoje. Senoji motina nebeturės dirbti virtuvėje. Fajeršpajeris yra gana turtingas ir labai geras žmogus, jis ateis jiems pagalbon. Jie iš naujo pradės gyventi, kaip kad seniau, dar tėvui gyvam tebėsant. Sesers apsikabinusios pasibučiavo ir pravirko iš džiaugsmo.

V.

Jei viskas būtų pagal žmonių norą, pasaulis nežinotų sielvarto. Kaip tik senas Fajeršpajeris, pamišėlis vokietis, gana atkaklaus būdo, sužinojo apie laukimas savo sūnaus vestuves, pasiūškė jį į savo kabinetą, įsakė tuojau atiduoti kasą, išmokėjo jam algą už du mėnesius ir pareiškė, kad jis esąs laisvas ir galįs stoti į kurią tik nori tarnybą. Senis reikalavo, kad sūnus atsisakytų arba nuo vedybų, arba nuo tėvo. Jaunasis Fajeršpajeris nemažiau atkaklus už savo tėvą, atsakė, kad jis pasirenka antrą sąlygą, kad jis neatsisakysiąs nuo duoto žodžio, juo labiau, kad jis mergaitę myli ir tariasi esąs laimingas. Senis, išklausęs jį, nurodė ranka į duris ir tarė:

— Vadinas, nuspręsta? Sudiev!

— Sudiev, — atsakė sūnus ir išėjo.

Suprantama, kad į Budapeštą buvo pasiųstas

Dragai Mariškai karštas laiškas. Sužieduotinis aprašė visą sceną, įvykusią su tėvu, prašė ją nusiraminti ir nepamiršti, kad jis — nebe vaikas, kad jis ir pats ko nors yra vertas, greit rasiąs darbo, ir tuomet ateisianti laiminga valanda ir t. t. ir t. t.

Ir tikrai, Fajeršpajeris greit gavo gerą tarnybą, įsitaisė, atvažiavo į Budapeštą ir vestuvės įvyko.

Vestuvės buvo nelinksmos. Sužadėtinės giminės buvo nepatenkinti tuo, kad įvyko ne taip, kaip jie buvo svajoję... Tiek vilčių buvo susieta su šiomis vestuvėmis! Vyresniosios sesers vyras tikėjosi gausią gerą tarnybą pas turtingą svainį; jaunesnioji beveik jau atsisveikino su savo draugėmis fabrikoje. Sena motina manė uždarinti restoraną: užteko jai kaitintis prie pečiaus ir tarnauti svečiams. Senelė ėmė dažniau mirti sūnus. Kilo vilties, kad išgirdę apie sesers turtingumą, jie grįš į tėvynę. Ir staiga visos tos svajonės išsisklaidė, lyg sapnas. Kaip nepyksi ant kvailos Dragos ir jos vyro. Kodėl jiems nesusitaikinti su tėvu? Tėvas toks turtingas, o sūnus tarnauja pas svetimus už 150 kronų mėnesinio atlyginimo. Po vestuvių vyresnioji sesuo net susibarė su Draga, ėmė nebesikalbėti su ja, stengėsi sukiršinti ją su senele.

Bet Draga jautėsi esanti laiminga. Per trejus metus po vestuvių gimė du vaikai. Jauna šeima jautėsi puikiai. Tik viena nelaimė, kad

Bernardo (taip buvo vadinamas Dragos vyras) veik niekuomet nebuvo namie. Jis visą laiką buvo kelionėje, atvykdavo tik švenčių, nespėjęs pasigėrėti vaikais, turėdavo vėl rengtis kelionėn ir, antra nelaimė, tai, kad Bernardas jaučėsi nesveikas. Gydytojai draudė jam daug važinėti, patarė vasarą nuvykti į kurortą pasilsėti, gerti pieno ir t. t. Bet Bernardas nė klausyti nenorėjo. Visas gyvenimas jo buvo paskirtas Dragai ir vaikams... Užtekdavo jam atvažiuoti vienai dienai į namus, pažiūrėti į juos, gauti naujų jėgų ilgam laikui.

Bet žmogus — ne mašina. Dirbo, darbavosi Bernardas ir galų gale atsigulė. Atsigulė ir daugiau nebeatkėlė. Gydytojai dažniau ir dažniau lankė jų butą, vaistinės pasipelnė iš jo už vaistus, o jis vis tebėjo silpnyn. Profesorius patarė nuvežti jį į kurortą, bet nebebuvo lėšų. Atvykusi vyresnioji sesuo, patarė kreiptis pagalbos į tėvą. Bet Bernardas įniršo, įgavo nuo susijaudinimo priepuolį, meldė nerašyti tėvui, net ir tada, kai liga grasino jam mirtimi! Sesuo atsakė taip, kaip ir tinka vyresniajai seseriai: nėra prasmės seseriai likti našle dėl jo kvailo užsispyrimo... Lengva įsivaizduoti, kokia audra pakilo namuos, koks vaidas kilo tarp seserų, koku pragaru virto senos motinos butas. Dabar jai vargšei teko savo uždarbiu gydyti Bernardas, gelbėti jis nuo mirties.

Bernardas mirė.

VI.

Draga liko be jokių lėšų su dviem mažais vaikais. Sergant Bernardui, restoranas nustojo daugumos savo lankytojų; senelė išleido paskutinius savo grašius. Draga išpardavė viską, kas tik buvo ko nors verta. Prie viso to prisidėjo dar nuolatiniai barniai, vaidas ir neapykanta. Barėsi dėl to, kad jauna našlė nenorėjo pranešti uošviui apie sunkią savo padėtį, nieko neprašė savo vaikams, jo anūkams. Draga liko ištikima vyrui ir jo pažiūroms. Bet sesuo parašė be jos sutikimo. Laiške buvo baramas beširdis senis. Senis atsakė, kad jis sutinka paimti anūkus. Tačiau, jei tik motina pasižadės atsisakyti nuo jų ir niekuomet neperžengs jo namų slenksčio. Tuo laišku visi namiškiai pasipiktino. Ypač buvo supykinta Draga tokiu sesers pasielgimu. Verkė, rėkė, rovesi plaukus, barėsi su namiškiais ir pareiškė, kad ilgiau pas juos neliks.

Bet kur ji galėjo dingti? Sesers vyro pagalba susirado darbą: stojo į chorą dainininke. Jos balsas buvo malonus, pati graži, — ji patiko publikai. Ją kvietė dainuot restoranuose, alinėse ir smuklėse. Ji pradėjo gerai užsidirbinėti. Su giminėmis susitaikino. Atsirado mergintojas, žydas, dešrius, našlys su keliais vaikais,

Jis pradėjo ją lankyti namuose Ir vieną kartą pasisakė norįs ją vesti. Draga nesutiko. Dešrius užsigavo ir supykęs išėjo net neatsiveikinęs su senute. Prasidėjo šeimoje nauji berniai ir kivirčiai. Bet tuojau pasitaikė naujas pasiūlymas.

VII.

Turtingi žmonės mėgsta ūžti; ir visuomet atsiranda tokių, kurie rūpinasi jų linksminimu, darosi iš to savo nuolatinį verslą, apsiima už pinigus teikti turtininkams viską, ko tik gali išsigeisti jų tuščios protas.

Mieste, į kurį aš atvykau traukiniu Atleidimo Dienos išvakarėse, mėgstama turtininkų vieta buvo „Parnasas“. Ne menki, sunykę medžiai ir mieguista muzika, ne bufetas ir ne vynas traukia ten sočius, patenkintus žmones; ten skuba jie pasimėgauti vidunakčio valandomis ir tikrasis gyvenimas ten prasideda tik vidunaktį....

Į šitą „Parnasą“ pakliuvo Draga Mariška. Lyg paukštelė giesmininkė, pakliuvusi į gurbelį, nerasdama išėjimo verkia - gieda, taip dainavo ir verkė Draga. Kad pagautų paukštį, medžiotojai pila grūdą, kad pagautų nekaltą, nelaimingą sielą, žmonės mėto tūkstančius, briliantus. Draga neįstengė pasipriešinti didelei pagundai — mėnesinė alga 300 rublių, be dovanų (bri-

lijantų) už dainavimą čigoniškų romansų. „Parnaso“ laikytojas, storulis, raudona nosim, blizgančiu cilinderiu ir briliantų žiedais ant riebių pirštų neatsitraukė nuo jos nei žingsnio. Nuo pirmos minutės, kai jis ją išgirdo ir pamatė, liko sužavėtas ir pareiškė, kad jai vieta ne smuklėje, o blizgančiame „Parnase“. — Ten ji auksu ir brilijantais būsianti apipilta už čigoniškus romansus. Jis pasiūlė jai kontraktą sezonui, apsiimdamas kelionės išlaidas imti savo sąskaiton ir išduoti jai avansą 300 rublių už pirmą mėnesį.

Jis išsiėmė didelę aukso monogramą piniginę ir ištraukė naujų pinigų gniūžtę. Vargšė Draga jaudindamasi žiūrėjo į pinigus ir į blizgančius brilijanto žiedus. Ji galvojo apie savo mažus vaikus: „Kiek stiklų pieno galima bus jiems nupirkti! Kiek marškinėlių! Kiek saldumynų!“ Sena motina žiūrėjo į naują šaltinį, kaip badaujanti katė į lašinius. Žiūrėjo į dukterį, lyg norėdama savo žvilgsniu pasakyti: „Kvaille, nejaugi tu dar abejoji?“ Vyresnė sesuo pribėgo ir šnapštelėjo į ausį.

— Imk, kvailute, ir važiuok! Ten — kvailių, aukso ir brilijanto kraštas!

Draga neatsakė. Jos juodos, gilios akys buvo nukreiptos ten, kur miegojo vienoj lovelėj jos vaikai. Galvelės supurintos, rankelės išskleistos, o skruosteliai raudoni, lyg šviežios, kvapios rožės lapeliai. Jos akyse pasirodė ašaros. Visi

suprato jos ilgą, liūdną žvilgsnį. Visi žinojo, ką reiškia jos tylios ašaros. Sena motina ėmė guosti ją, pasižadėjo saugoti jos vaikučius, kaip savo akis.

Dvi jėgos kovojo Dragoje: vaikų meilė ir pinigų jėga.

Antroji nugalėjo.

VIII.

Pragaras, kaip jį aprašo senose knygose, esąs milžiniškas ugnies krosnis, kuri kūrenama per amžius, iš karos liepsnoja pragariška ugnis. Vieni nusidėjėliai kaitinami ten milžiniškuose katiluose, kitus velniai plaka geležies virbalais, bado įkaitinta geležimi, varo per įkaitintus žirnius, stato ant vinių, karia už liežuvio ir mėto iš vieno pasaulio galo į kitą.

Tų laikų rašytojai nežinojo, matyt, kad yra pragarų, apšviestų elektros šviesa, su gražiai papuoštais kabinetais ir su salonais, kur griežia muzika. Pragaras, kur nusidėjėliai, šilkais ir mažastu apsirengę, nešoka ant spirgintuvų, pripiltų įkaitintų žirnių, bet valgo ir geria, griežia ir dainuoja, šoka ir linksminasi.

Į tokį pragarą pakliuvo ir Draga.

Kreditkų šlamėjimas, briljantų blizgesys, motinos raminiai, sesers būčniai, sunkus atsiveikinimas su vaikais, išvažiavimas į tolimą,

nežiromą kraštą taip apsvaigino ją, kad ji ne-
bekreipė dėmesio ir į kontraktą, kurį ji buvo
pasirašiusi.

Gi kontrakte buvo paragrafas 13, kuriame
buvo pasakyta:

„Aš dainininkė Draga Mariška, apsiimu likti
„Parnase“ kas naktis iki sodą uždarant, su sve-
čiais būti meilinga, prieinama ir t. t.“

Žodžius „meilinga“, „prieinama“ Draga pir-
miau nesuprato. O kai suprato, buvo jau vėlu.
Kad ir kaip reikalinga ji buvo pinigų, kad ir
kaip viliojo ją plojimai ir riksmi, kuriais su-
tikdavo jos atvykimą, kad ir kažin kokios pui-
kios buvo dovanos, kurias jai atnešdavo už jos
gražų dainavimą, ar tikriau už jos gražų vei-
dą, — Draga tačiau, nesvyruodama nei minutės,
visa tai mestų ir išbėgtų į savo vaikus. Jinai
buvo supančiota nuo galvos iki kojų. Ji buvo
svetimame krašte, tarp žmonių, nesuprantan-
čių jos kalbos, nenorėjusių žinoti nieko be jos
dainavimo ir gražaus kūno...

Kitam gal „Parnasas“ buvo rojus, Dragai —
pragaras.

Beveik miegantieji muzikantai griežia mie-
guistą valsą. Beveik miegantieji tarnai juodais
frakais ir baltais kaklaryšiais stovi sargyboje
ir laukia užsakymų. Ložės pilnos miegančių,
tariamai linksmų svečių. Ištisas būrys pusiau
nuogų, nudažytų, išpuoštų dainininkių ir šokėjų
sukasi salėje, žiūri išverstomis akimis aukštyn

į ložes; gal kas iš svečių pakvies jas, pavaišins šampano stiklu, o gal alaus bonka. Bet niekas jų nešaukia, niekas jų nenori, niekas nežiūri į jas. O tas, kas žiopčiodamas žiūri iš aukšto, apžiūri jas, kaip kvailą kaimenę.

— Pririnko karvių! Velnias žino kam!... Nė vienos gražios!....

O kvailos karvės žiūri su pavydu aukštyn į ložę, kur sėdi Draga ir garsi šokėja keistu vardu: Feri-Fiči-Fučī. Aplink jas susirinko draugija linksmų svečių, jas vaišina šampanu. Draugija susideda iš trijų ponų. Vienas jų atėjo čia paskandinti vyne savo pyktį — jis ką tik susibarė su žmona, kitas taikingai gyvena su žmona: jis neseniai vedė, gavo gerą kraitį, ir kompanija pašaukė jį čia supažindinti su dviem „štučkomis“. Trečias tikras šarlatanai, taip prasigėręs, kad jam ir gyvenimas jau nubodęs. Nes vis tiek numirti reikšią, — tai bent truputį pasidžiaugti Draga ir Feri-Fiči-Fučī.

IX.

Feri-Fiči-Fučī yra pirma šokėja „Parnase“ — vienintelė moteris, su kuria Draga gali pasikalbėti. Pirmąkart susitikusios jos pamilo viena antrą. Ir Feri-Fiči-Fučī, sena suviliotoja, ėmė mokyti savo draugę protinga būti.

— Tu esi dar visai laukinė ožkelė! Nesupranti, kas tai yra visi tie frantai ir bendrai vyrai. Šunes, vilkai, laukiniai žvėrys — šventi sutvėrimai, palyginti su jais. Su jais reikia apsidirbti, jiems reikia keršyti, jų kraujas čiulpti, o svarbiausia, reikia kiek galint daugiau pinigų iš jų traukti, tuštinti jų kišenes, išvilioti iš jų paskutinį centą, o paskum — velniop! Nė mažiausio pasigailėjimo! Ugnyje sudeginti, kiaulėms išmesti, tik kad jiems mažiau liktų!

Šokėjos akys ima žiburiuoti. Ji tęsia:

— Pasimokyk! Imk pavyzdį iš manęs! Keršyk už save, už mane ir už visas mus! Duoda tau dovaną, — imk ir reikalauk kitos, geresnės. Jie vaišina vynu, — gerk, kiek gali, likusį pilk ant grindų... Nori pavaišinti tave bufete — rink brangiausius dalykus, kad visus jie savo pinigus paliktų čia. Jokio pasigailėjimo panašiams į šunis neturi būti! Aš juos pažįstu! Oi, aš juos gerai pažįstu!

Feri-Fiči-Fuči ima pasakoti iš savo gyvenimo tokias baisenybes, kad net plaukai ant galvos atsistoja. Draga bijosi ir gailisi jos. Ji sužinojo daug nuotykių, susietų su vagyste, plėšimu, žmogžudyste... Ji sužinojo, kad ją — šokėją — giminės kadaise yra pardavę už pinigus: išvedė, parodė, derėjosi ir pardavė, lyg arklį... Ji sužinojo, kaip blogai su ja elgėsi jos pirmas pirkėjas, kaip blogai su ja elgiamasi ir lig šiol.

— Tenai, matai, tą snukį raudonu kaklaryšiu ir žydiška nosim? Tai — Džiui, mano meilužis... Už jį aš gyvenimą atiduočiau, tegriebia jį velnias. Esu pasiryžusi savo vėlę parduoti už jį. Jis tai žino ir nuengs visai mane; mano pasiūtusią, ištikimą meilę jis parduoda už pinigų ir tuos pinigus išleidžia su kitomis, kurios nėra vertos mano kojinės. Jis tai žino, kad man visa tai žinoma ir bijo, kad aš jo nenunuodyčiau.

— Nunuodytum? — išsigandusi klausia Draga.

— Ko tu taip išsigandai, kvailute? Aš jau seniai jį būčiau nunuodijusi, kaip šunį. Jo laimė, kad aš myliu jį, šį šunį, esu pasirengusi dėl jo numirti, kad tik jam lengvesnėje ugnyje tektų degti.

Feri-Fiči-Fučį ištraukė iš po korsažo mažą aukso medalioną, atidarė jį, prikišo jį prie lūpų ir įdėtą į medalioną mažą fotografiją karštai pabučiavo, kaip vienintelį mylimą vaiką.

— Težūva tas Džiui! Aš galėjau seniai jį įkišti į kalėjimą! Kauleliai jo ten seniai būtų supuvę. Bet man jo gaila. Negaliu. Aš myliu jį, tepasmaugia jį mirtis. Jis man brangesnis už gyvenimą!

Draga Mariška nori pabėgti nuo šios nelaimingosios, nesikalbėti su ja daugiau, bet nežinoma jėga sulaiko ją; ji lieka, ir ta pasakoja jai savo paslaptis, veda ją teisybės keliu...

— Daugiau imk! Pasigailėk savęs, savo mažų vaikų! Tekrinta ant prakeiktų vyrų galvų nuodėmės prieš tavo mirusio vyro atminimą, gėda prieš tavo vaikus...

Prisiminus savo vaikus, Draga rausta iš gėdos; vietos sau neranda, sąžinė graužia. Jaučia, kad ji nusidėjo prieš vyrą ir vaikus, nors tik dėl jų ji ir buvo pasiryžusi taip pasielgti. O laiškai, kuriuos ji gauna, verčia ją likti čia, uždirbti kiek galint daugiau pinigų. Vaikai, rašo motina, auga ir reikalingos jiems lėšos didėja. O sena motina serga, dirbti daugiau nebegali. Vyresnė sesuo irgi reikalauja pinigų, daugiau pinigų; jos vyras maža teuzdirba.

Šie laiškai dar stipriau spaudžia Dragos širdį. Ji jaučia, kad ji vis smunka ir smunka į dugną. Jos akys eina vis gilyn, o tas labai patinka publikai. Jos dainos eina vis liūdnyn, ir tas patinka publikai. Aplink ją sukasi žmonės, lyg bitės ties medum. Jie jai biaurūs, šlykštus — gyvenimas, šlykštus — pasaulis. Ji žino, kad be Dievo danguje, be Bernardo sielos rojuj, be dviejų nekaltų „angeliukų“ ten toli tėvynėje nieko daugiau visame pasaulyje ji neturi. Ir nusidėjusi siela paslapčia kreipiasi į žydų Dievą, kurį garbina visas pasaulis. Ją vilioja sinagoga. Bet ji nedrįsta ten eiti, nes nieks neturi žinoti, kad ji yra žydė. Tai gali didžiai pakenkti jai... Tai yra paslaptis, kurią žino tik „raudoną nosis“ — „Parnaso“ laikytojas.

X.

Dar vienas asmuo turi bendra su „Parnasu“ ir mūsų pasakojimu, — Abraša. Abraša — mažas žmogelis, plačiai atmerktomis akimis, — retais plaukais ir raudonu, visuomet prakaituotu, veidu. Kalba jis labai tyliai ir maža. Iš jo vos žodį ištrauksi. Jį gerbia visas „Parnaso“ personalas. Jei kam iš jų reikia pinigų trumpam laikui, užstatyti daiktas lombarde, perduoti korchukė — jie kreipiasi į Abrašą. Jei reikia kas nors paslėpti, jei reikia patikėti paslaptis, liūdesys išreikšti — šaukia Abrašą. O Abraša, kaip visiem žinoma, neišduos. Kitų reikalų Abraša neturi. Sekasi jam tačiau neblogai. Žmona gerai aprenpta, vaikai mokosi mokykloje, o jis visuomet yra užimtas, sukasi „Parnase“. Mieste jis turi, dėl savo verslo, blogą reputaciją.... Abraša tai žino ir visai nenusimena. Tekalba, ką jie nori, kad tik jis galėtų išmaitinti savo šeimą ir kad tik nereikėtų ieškoti pagalbos iš šalies.

Abrašai Draga nusprendė pasisakyti esanti žydė ir norinti eiti į sinagogą Visuotinio Atleidimo dienos išvakarėse. Tai reikia padaryti taip, kad niekas nesužinotų... Abraša jai pažadėjo, kad jis sutvarkys visa kaip reikiant. Vos pasirodė danguje pirmosios žvaigždės, Abraša atvyko su žmonos sijonu ir juodo šilko skepeta. Draga apsilvilko ir jie nuėjo žydų gatvėmis. Atvykus į sinagogą Abraša atidavė ją į

5 Rinkt. žydų apysakos.

moterų skyriaus tarnaitės rankas ir šnapštelėjo į ausį:

— Štai ta žydė, apie kurią aš Jums kalbėjau.

O pats akies mirksniu išnyko.

XI.

Sinagogoje buvo ankšta, karšta ir tvanku nuo žvakių, kaip paprastai būna tą naktį. Aukšte, moterų skyriuj, buvo dar ankščiau ir karščiau. Pirmos eilės vietose atsisėdo turtininkų ir pasiturinčių žydų žmonos su storomis maldaknygėmis rankose ir karštai meldėsi. Užpakaly, arčiau prie durų, susigrūdo bėdnos moterys be maldaknygių. Bet ašarų šulinys buvo joms paruoštas. Jos laukė tik ženklų, kada kantoras su choru pradės giedoti graudingą maldą „Kol-Nidrei“ — ir, pirmiems garsams praskambėjus, pasigirdo jų verksmas. Tarp bėdnuomenės atsiėjo ir Draga. Ji įsiklausė į liūdną senos pasenusios žydų maldos „Kol-Nidrei“ melodiją, kuri visur ir visuose pasaulio kraštuose vienodai giedama. Ši giesmė privertė ją atsiminti praėjusius laimingus metus, palyginti juos su dabartiniais, ir Dragoje atbudo atgailos jausmas, iš sielos gelmių veržėsi jos malda.

Daugelis moterų karštai meldėsi, širdingai verkė, bet vargu ar bent viena taip karštai

meldėsi, — be žodžių, bet širdimi, — kaip Draga Mariška.

Buvo sinagogoje viena moteris, nuo kurios Draga nenuleisdavo akių. Jauna moteris irgi juodu skepetu, uždengusiu jos veidą. Draga girdėjo, kaip ji gailiai verkė. „Matyt, irgi nelaiminga“, — pamanė Draga. O senas, melodingas, liūdnas „Kol-Nidrei“ motyvas pripildė sinagogą ir susiliejo su tyliu verksmu bėdnu moterų, vargingų sielų....

Paskui, kai kantoras raudamu balsu užgiedojo maldą „tepakyla malda mūsų“,..... verksmas moterų dalyje pasidarė dar garsesnis, dar stipresnis. Bet labiau už visas verkė vargšės, o tarp jų Draga ir moteris juoda skepeta. Ta moteris net apalpo iš verksmo.

XII.

Žydų sinagogoje moters apalpimas ne naujiena. Kyla triukšmas. Kartais prasideda spūstis, atsitinka nelaimė. Bet dažniausiai toks nuotykis praeina ramiai. Apalpusią išneša laukan, pila ant jos vandenį, duoda jai pauostyti ko nors „nuo alpulio“ ir taip atgaivinama. Šį kartą pasielgta taip pat. Tarp moterų, kurios darbavosi prie apalpusios, buvo ir Draga. Ir staiga ji pažino šią moterį, sušuko ir vos pati neapalpo.

Tai buvo Feri-Fiči-Fučī. — — — — —

— — — — —

Prieš ją klūpojo Abraša su šaltu vandeniu, actu, ir vaistais „nuo alpulio“, žinomais žydu vaistais, specialiai šiai dienai. Greta stovėjo skustaveidis, raudonu kaklaryšiu ir kumpa nosim Džiui. Jis buvo ne tuo nustebintas, kad pamatė sinagogoje dvi „Parnaso“ artistes. Jis puikiai žinojo, kad jos, kaip ir jis, — Izraelio vaikai, nors tai vieni nuo kitų slėpė.... Bet jam pasirodė, kad tarp minios, pasipylusios iš sinagogos apalpusios moters pasižiūrėti, buvo ir „Parnaso“ laikytojas, maža maldaknygė rankose ir užsmaktu cilindriu ant akių — — —

Verkiamieji garsai, liūdnos maldos pro atdaras duris pasiekė kiemą; išbalęs mėnulis aiškiai spindėjo ir apšvietė išbalusius „Parnaso“ hercų veidus.

Jie pažvelgė vienas į kitą ir gerai suprato be žodžių vienas kitą....

Išvertė O Finkelšteinas.